

REGISTERBLAD

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I JÖNKÖPINGS LÄN

NRO06007 VISINGSÖ

Kommun: Jönköping (80)

Kartor: 7ENV 7E7c & 7E8d

Areal: 2635 ha

Naturgeografisk region: 22c Götalands centrala slättbygder, östgötaslätten

Kust/havsregion: -

Regionindelning för sjöar och vattendrag: -

Agrara kulturlandskapsregioner: 5 Sydsvenska höglandets skogsbygder

Landskapsformer: Slätt med relativ höjd lägre än 20 meter

Riksvärde

Sedimentär berggrundsstratigrafi	
Strandvallar	
Sötvattenstrandäng	Fauna
Flora	

Värdeomdöme: Hela Visingsö är geologiskt intressant då ön utgörs av de övre delarna i Visingsöformationen. Formationen består av prekambriskt avsatta sediment och påträffas endast på ett fåtal platser i landet. Ön har efter senaste istiden påverkats av Vätterns vågor och på öns högsta delar finns flacka strandvallar. Förutom att det finns en för länet rik flora på ön finns här också Sveriges största ekskog. Den akut hotade visingsöläven *Caloplaca biatorina* finns på ön.

Erstad kärr utgör i denna region en unik flyttfågellokal. Här har de flesta utav landets and- och vadararter noterats. Under höststräcket passerar många arktiska vadare. Även som häckningslokal är kärret betydelsefullt. Här häckar femtitalet arter bl.a. svarthakedopping. Kärret som är en sötvattensstrandäng är det enda i sitt slag invid södra Vätterns stränder.

Huvudkriterier: A, C, D

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning, vägdragningar och ändrade vattenregimer.

Säkerställande: För stora delar av Visingsö gäller förordnande till skydd för landskapsbilden (19 § NVL). För ekskogen gäller ädellövskogslagen. Erstad kärr är naturreservat.

Områdets huvuddrag: Visingsö ligger mitt i Vätterns södra del, drygt två mil norr om Jönköping. Ön utgörs av de övre delarna av visingsöformationen. Visingsöformationen är prekambriskt avsatta sediment och består av sandstenar, arkoser och lerskiffrar. Hela öns utseende

präglas av berggrunden och är ett flackt landskap med flera branta strandavsnitt. Utmed de branta stränderna, främst norr om Näs på öns södra del, syns delar av visingsöformationens lagerföljd. Här finns också raukliknande bildningar. Den lättvittrade berggrunden har gett upphov till bra odlingsjordar och Visingsö är till allra största delen ett öppet jordbruksland. Ön har efter senaste istiden påverkats av Vätterns vågor och på öns högsta delar finns flacka strandvallar.

I de norra och södra delarna upptar åkrarna hela ön. På öns mellersta del finns Sveriges största ekskog, planterad mellan 1800 och 1850. Visingsö har i övrigt en för länet rik flora, främst beroende på berggrunden. Den akut hotade visingsöläven *Caloplaca biatorina* har hittats vid Näs slottsruin.

Erstad kärr är beläget vid Erstadsviken intill östra stranden på norra delen av Visingsö. Kärret ligger i en betesmark skild från Vättern av en strandvall. Några öppna vattensamlingar (tidigare karpdammar) finns centralt i området. Erstad kärr har ett mycket rikt fågelliv. Under vår och höst är området en viktig rastlokal för flyttfåglar. Under höststräcket, som är störst, mellanlandar många arktiska vadare. Ön är också en viktig häckfågellokal.

Anmärkningar: Erstad kärr ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt nummer 80-214) och i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer 80-365)

Referenser:

Arbetsgruppen för Visingsö, 1970: Markanvändningsplan för Visingsö.

Arbetsgruppen för översiktlig naturvårdsinventering och naturvårdsplanering inom Jönköpings kommun: Naturinventering Jönköpings kommun 1980. Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Geijer P, Collini H., Munthe H & Sandegren R., 1951: Beskrivning till kartbladet Gränna. SGU ser. Aa nr. 193.

Kardell L, 1997: Skogshistorien på Visingsö. Sveriges lantbruksuniversitet och Skogsvårdsstyrelsen Jönköping-Kronoberg.

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1990: Ängs- och hagmarker i Jönköpings kommun. Miljö i Jönköpings län 1990:1.

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1992: Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden. Meddelande 9/92.

Naturvårdsverket, 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm.

Nisser W, 1932: Visingsö. Svenska fornminnesplatser. Kungl. vitt. Hist. och Antikvitens Akademin Wahlström & Widstrands förlag Stockholm 1932.

Rosenlunds ornitologiska klubb, 1977: Fåglar på norra Visingsö, översiktlig fågelinventering utförd 1977 samt sammanställning av äldre observationer av Rosenlunds ornitologiska klubb i Jönköping. Länsstyrelsen i Jönköpings län, naturvårdsenheten.

Thor G, 1993: Lavfloran på Visingsö. Graphis Scripta 5. Stockholm.

Waldermarson D, 1984: Jönköpingstraktens landformer, före Jönköping, Småländska kulturbilder 1983. Red. Lindqvist, G. Jönköpings läns museum. Jönköping.